

Kányai Róbert-Ráczné Németh Teodóra

Interprofesszionális képzési tapasztalatok a Széchenyi Egyetem Szociális munka tanszékén

2010 júliusa és 2012 júniusa között valósították meg a Támop 5.4.4 C konstrukció projektjeit. A szociális terület képzői – túlnyomó többségben egyetemi tanszékek – a képzések megújításán dolgoztak. A Nyugat-magyarországi régióban a győri Széchenyi István Egyetem Petz Lajos Egészségügyi és Szociális Intézetének Szociális munka tanszéke volt az egyik támogató. Az Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézménnyel (Győr) és a Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjával (Győr) közösen valósította meg az „Interprofesszionális szemléletű közösségi szociális munkára felkészítés alternatívái” című, TÁMOP-5.4.4-09/2/C-2009-0006 Útitársak projektet. A tanszék 2009-ben megfogalmazott stratégiájában a szociális munka elsődleges céljának a jó társadalmi működéshez való hozzájárulást nevezte meg, hogy a társadalmi működés ne okozzon hátrányokat, károkat, sérüléseket sem személyeknek, sem csoportoknak. Ehhez képest logikailag másodlagosnak, de a képzésben súlyosabbnak tartja a tanszék a mégis hátrányokat, károkat, sérüléseket elszenvedő személyek és csoportok szakmai segítségére való felkészítést. Ebből a szemléletből – és mindkét célból – következik, hogy képzésfejlesztési projektjében az interprofesszionális szemléletű közösségi munkára fókuszált. A projektről Olvasóink részletesen tájékozódhatnak a www.tamop544c.pli.sze.hu honlapon. (Külön is felhívjuk a figyelmet a honlapon elérhető kötetekre: Budai István–Nárai Márta (2011) (szerkesztők): közösségi munka – társadalmi bevonás – integráció, Széchenyi István Egyetem, Győr és Budai István–Nárai Márta (2012) (szerkesztők): Együttműködés és felelősségvállalás tanulása a szociális és közösségi munkában, Széchenyi István Egyetem, Győr.) Jelen írásunk szerzői az Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézmény vezető munkatársai, Ráczné Németh Teodóra évek óta állandó külső oktatója a tanszéknek. Írásukban annak a felmérésnek az eredményeit mutatják be, melyet projekt során kidolgozott képzési modulokból kialakított kipróbáló kurzusok hallgatói körében végeztek. Úgy gondoljuk, az interprofesszionális szükségességét a szociális szakma egyre több gyakorlója vallja, de a gyakorlatban – mint ahogy a képzésben is – még csak az út elején járunk, ezért nagyon fontos, hogy a szociális szakemberek sokat és sokféle összefüggésben gondolkodjanak és folytassanak diskurzust erről a témáról. Ehhez kívánunk hozzájárulni a képzési tapasztalatokról szóló tanulmány közzétételével.

Bevezető

A TÁMOP 5.4.4-09/2/C-2009-0006 számú, Útitársak projekt keretében 12 modult dolgoztunk ki, amelyek egy részét használtuk az Interprofesszionális szemléletű közösségi munkára felkészítés alternatívái szakirányú továbbképzésben is. A modulok kidolgozásakor arra is figyelemmel voltunk, hogy az egyes tematikák más képzésekbe integrálhatók legyenek, illetve a felnőttképzésben továbbképzések formájában is jól hasznosuljanak. Tehát moduljaink olyan oktatási tartalmi és módszertani egységek, melyekből témájukban különböző keretekben megvalósuló konkrét képzéseket lehet formálni.

A projektben kidolgoztuk a 12 modult, 5 modulból kialakított képzésekből kipróbáló kurzust is tartottunk. A modulok kidolgozásában a legfőbb célkitűzés a korszerű szemléletmód közvetítése, korszerű oktatási módszerek alkalmazása volt, amelyek új megközelítési módokat mutatnak a képzések résztvevői számára. Ugyancsak fontos elem volt az interprofesszionális lényegének, az interprofesszionális munkában alkalmazható módszereknek, technikáknak a közvetítése a modulokban, hiszen ez a munkamódszer a humán erőforrás-gazdálkodás hatékonysága növelésének egyik lehetséges eszköze, ahogy a párhuzamosan megvalósított TÁMOP 5.4.4-09/2/A-2009-0015 számú projekt is szolgálta.

A modulok a projekt tervezett ütemének megfelelően elkészültek, de már a kezdeti munka során nyilvánvaló szakmai igényességként fogalmazódott meg, hogy nem konstans tematikák kidolgozása történhet a projektmunkában, hanem olyan keretrendszer, ami rugalmasan képes reagálni a megrendelői igényekre. Ezért több ponton is beépítettünk visszajelzéseket és értékeléseket. Fontos elem volt a modulok lektorálása, ami szakértői visszacsatolást jelentett a kidolgozó szakemberek számára. A kipróbáló kurzusok szintén szolgálták ezt a célt is, hiszen nagyon fontos a hallgatói észrevételek oktatásban történő felhasználása.

Ennek érdekében már a tervezéskor nagy hangsúlyt fektettünk a modulok értékelésére, hiszen a komplex vizsgálat még pontosabb képet ad az oktatóknak a további fejlesztések szükségességéről, valamint megerősítést ad a tematikák azon elemeiről, amelyek egyaránt találkoznak a hallgatók szükségleteivel, igényeivel és az oktatók szakmai elképzelésével.

A vizsgálat célja

A modulértékelés keretében elvégzett vizsgálat célja összetett volt. Egyrészt szeretnénk volna megismerni a hallgatók elégedettségi szintjét, amelyben hangsúlyos elemnek gondoltuk az újdonságok, korszerűségek megtapasztalását a kurzusban. Visszajelzést vártunk arra, hogy érzékelték-e az oktatási módszerek eltérő voltát, valamint a közvetíteni kívánt szemlélet újszerűségét, szintén lényegesnek tartottuk, hogy mennyiben tartják hasznosíthatónak a későbbi szakmai tevékenységük során.

A másik célkitűzés az volt, hogy az ily módon kapott visszajelzések hasznos információkat adjanak a modulok kidolgozóinak a munkák továbbfejlesztéséhez. Konstruktív észrevételek megfogalmazásának kínálunk teret, és szakmai párbeszéd indukálunk a további képzési folyamatok fejlesztése érdekében, részint a hallgatók és oktatók között, részint pedig az oktatók egymás között is vitassák meg tapasztalataikat.

Összességében tehát a vizsgálat célja az volt, hogy átfogó visszajelzést nyerjünk a képzés tartalmára, megvalósítás módjára és hasznosulására vonatkozóan, továbbfejlesztési szándékkal.

A vizsgálat célterülete

A vizsgálat célterületét a 12 kidolgozott modulból 5 modul jelentette, amelyek a projekt időszakában kipróbálásra is kerültek. A modulok az alábbiak:

1. Korszerű életminőség

Az egyetem szociális és egészségügyi képzésében tanuló hallgatók számára valamennyi évfolyamon meghirdetett, szabadon választható tárgy.

2. Munkaerőpiaci szolgáltatások

Az egyetem szociális és egészségügyi képzésében tanuló hallgatók számára valamennyi évfolyamon meghirdetett, szabadon választható tárgy.

3. Emberi és szociális jogok

Az egyetem szociális és egészségügyi képzésében tanuló hallgatók számára valamennyi évfolyamon, valamint a nemzetközi igazgatás szakon meghirdetett, szabadon választható tárgy.

4. Társadalmi felelősségvállalás

Az egyetem szociális és egészségügyi képzésében tanuló hallgatók számára valamennyi évfolyamon meghirdetett, szabadon választható tárgy.

5. Közösségi munka a gyermek- és ifjúságvédelemben

Felnőttképzési rendszerben továbbképzés formájában meghirdetett képzés résztvevői, gyermek- és ifjúságvédelemben dolgozó szakemberek.

A kurzusok minden hallgatóját és 4 modul oktatóit kérdeztük meg vizsgálatunkban.

A vizsgálat módszere

A vizsgálat módszerül a kérdőíves megkérdezést alkalmaztuk. A módszer kiválasztásánál egyik fontos érvünk volt, hogy a kérdések összeállításához már rendelkezünk előzetes információval olyan mennyiségben és minőségben, hogy ez lehetővé teszi számunkra jól használható kérdéssor összeállítását. Önkitöltős kérdőívet készítettünk, amelynek kitöltése papíralapon történt, az utolsó képzési alkalommal. Ez tűnt a leginkább célszerű választásnak abból a szempontból, hogy a megkérdezni kívántak ily módon voltak legmagasabb számban elérhetők.

A kérdőív első kétharmadában azt kértük, hogy a válaszadók skálákon fejezzék ki elégedettségüket illetve a módszertani kérdésekről alkotott véleményüket. Mivel az egyes modulokat önmagukban és egymáshoz képest is vizsgálni kívántuk, így nem tartottuk célszerűnek összetettebb számítások elvégzését valamennyi kérdésre vonatkozóan. A kérdésekre adott értékek elemzéséhez átlagot számoltunk, valamint grafikus megjelenítéssel dolgoztunk. A grafikus megjelenítést sok esetben szemléletesebbnek ítéltük meg.

A kérdőív harmadik harmadában nyitott kérdéseket tettünk fel. Ezzel az egyik **célunk** az volt, hogy a számunkra kulcsfontosságú kérdésekre adott válaszokra legkisebb mértékben se gyakoroljunk befolyást, és minél szabadabb teret engedjünk önálló gondolatok megfogalmazásának az adott témakörökben.

Célunk a kurzusok minden hallgatójának megkérdezése volt, csak azok estek ki, akik nem jelentek meg az utolsó órákon, így megállapításainkat teljes mértékben relevánsnak tekintjük.

Fókuszcsoporthoz interjút egy modulra alkalmaztunk. A különböző szakokra és azokon belül különböző évfolyamra járók körében nem sikerült jelentős számú hallgatót bevonni ebbe a megkérdezésbe, így az egyetlen modulra (Korszerű életminőség) vonatkozó interjú eredményeit is csak érintőlegesen fogjuk használni e tanulmányban.

Az oktatók véleményének megismerésére egyéni interjú módszerét alkalmaztunk.

Vizsgálati eredmények

Kányai Róbert
Ráczné Németh Teodóra

Megjegyzés [T1]: Eszünkbe jut, hogy mi lett volna a másik megnevezni kívánt cél, vagy eldobjuk az egyik szót?

A kérdőívet a kurzusok 110 résztvevője közül 107 fő töltötte ki. Mindez nagyon jó válaszadási hajlandóságot mutat, és olyan eredményeket, amik a további munka során biztos alapot szolgáltatnak a továbbfejlesztésre.

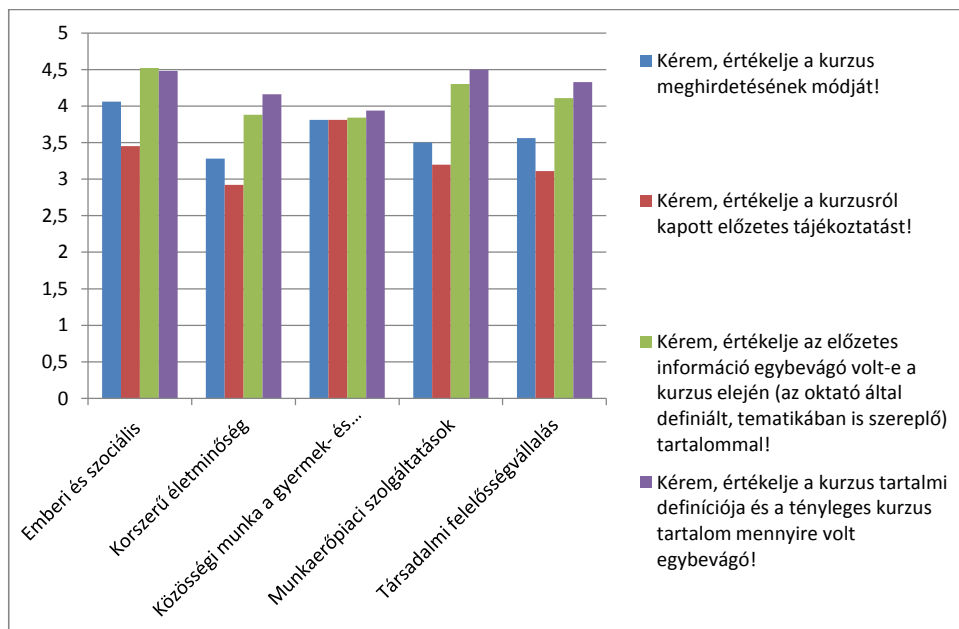
A kérdőív első blokkjában azokat a kérdéseket tettük fel, amelyek a kurzus meghirdetésének módjára vonatkoztak. Szerettünk volna arra visszajelzést kapni, hogy mennyiben volt vonzó a hallgatók számára a kurzus elnevezése, rendelkeztek-e előzetesen ismeretekkel a várható tartalomra, metódikára és várhatóan elsajátítandó tudásra vonatkozóan. Ebből természetesen azt is látni kívántuk, hogy mennyire tudatosan választották a kurzusokat.

Azt is fontosnak tartjuk tisztázni, hogy a Korszerű életminőség modul kidolgozói és oktatói is voltunk, így ebben a kurzusban nem kívülállóként végeztünk vizsgálatot. Ebből fakadóan az involválódásunk hátrányként is jelentkezhet, ugyanakkor sikerült előnnyé alakítanunk azt, hiszen már a képzés folyamatában csoportos interjúra is nyílt lehetőségünk. Ebben kiemelt súlyt adtunk a tantárgyválasztással kapcsolatos fenti kérdéseknek, és a válaszokat később felhasználtuk a kérdőív kidolgozásához is.

A nyitó alkalommal folytatott csoportos interjú első néhány kérdése válaszaiból is világossá vált számunkra, hogy a hallgatók nagyon kevés előzetes információval rendelkeztek. A választásukat döntő mértékben az befolyásolta, hogy mennyiben ragadta meg őket a tárgy elnevezése. A Korszerű életminőség elnevezés egyértelműen az egészségügyi képzések hallgatói számára volt vonzó, mert valamiféle egészséggel szorosan összefüggésben lévő tartalmat sejtettek mögötte.

A további beszélgetés során az is nyilvánvalóvá vált, hogy nem fektettek energiát további információ szerzésére azt gondolván, hogy megfelelő lesz számukra az első alkalommal kapott tájékoztatás. Annak kockázatával, hogy esetlegesen ott olyan felvilágosítást kapnak, amely alapján elégedetlenek lesznek választásukkal, egyáltalán nem számoltak.

Az 1. ábra azt mutatja, értékelésük szerint a hallgatók milyen mértékben rendelkeztek releváns információkkal a kurzusra történő jelentkezésük időpontjában, valamint azt, hogy a kurzus nyitó alkalma során mennyiben sikerült további tájékoztatást kapniuk, láthatóbbá vált-e számukra, hogy pontosan mire vállalkoztak. (A skála 5 fokozatú, ahol az 5-ös érték a kiváló minősítést, az 1-es érték az elégtelen minősítést jelenti.)

1. számú ábra: A kurzusról kapott előzetes információk és tapasztaltak relevanciája (az egyes kurzusok értékelés során kapott átlagok ábrázolásával)

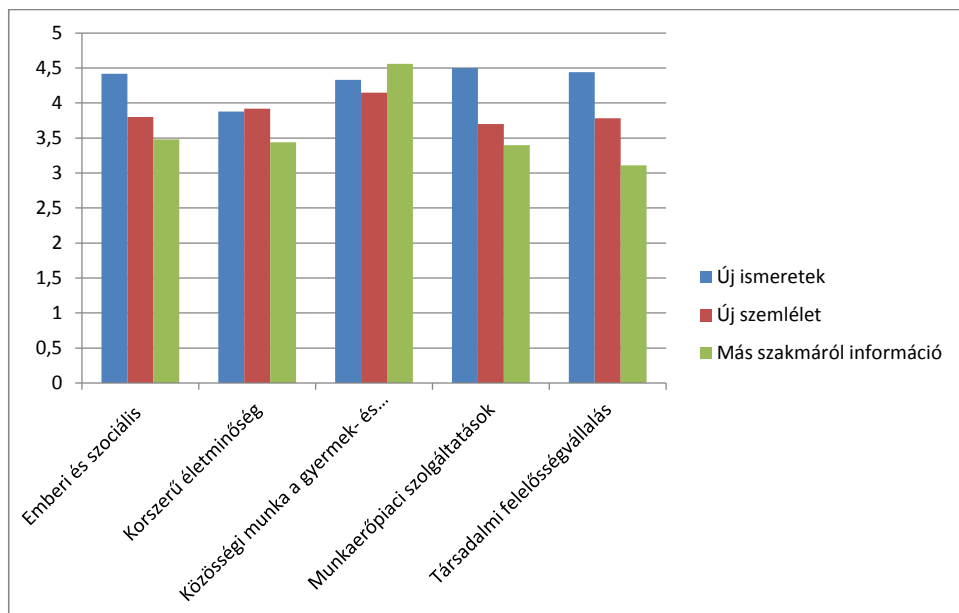
Az öt kipróbáló kurzus esetében az átlagos értékeket vizsgálva szembetűnő, hogy a legkevésbé a kurzusról kapott előzetes tájékoztatással voltak elégedettek a hallgatók. Ennél jobb megítélést kapott, de még mindig nem nevezhető jónak a kurzus meghirdetésének módja. Az előzetes információ és a kurzus elején definiált tartalom már színesebb képet mutat. Valószínűleg ez annak is betudható, hogy egyes tárgyak esetében (Emberi és szociális jog, Munkaerőpiaci szolgáltatások) a kevésnek ítélt előzetes információk ellenére is a hallgatók jobban el tudták képzelni, hogy mi lehet a tartalom az elnevezések mögött. Ezt már alátámasztja az is, hogy a kurzus oktató által definiált tartalma és a tényleges kurzus tartalom egybevágósága valamennyi kurzus esetében a legjobb megítélést kapta a vizsgált szempontok közül. Ez már a megvalósítás szempontjából is lényeges tényező.

Csoportos interjúk során tovább vizsgáltuk a Korszerű életminőség kurzus esetében, hogy az eredmény miért nem lett magasabb érték. Ebből számunkra egy nagyon fontos, a későbbi megvalósítások során jól hasznosítható információ volt az, hogy az általunk tett megfogalmazásokat nem egységesen értelmezte a csoport, az értelmezési differenciák köztünk (oktatók) és a hallgatók között is fennálltak. Itt fontosnak tartjuk, hogy részletesebb tartalmi meghatározásokat adjunk, valamint tegyünk nagyobb hangsúlyt az érthetőség kontrolljára.

A kurzusokon belüli visszacsatolások és a kérdőíveken kapott válaszok elemzése során is felmerült, de részletesebben kibontani csak a fókuszcsoportos interjú során volt lehetőség, hogy az oktatók és a hallgatók nem egyformán gondolkodnak a választható tárgyakkal

kapcsolatos sok kérdéssel. A projekten, a modulok kidolgozásán túlmutató általános oktatási kérdés, hogy érdemes lenne megvizsgálni a hallgatóknak a választható tárgyakkal kapcsolatos motivációit és viselkedését. Az oktatóknak többnyire nincs személyes tapasztalatuk a kreditrendszerben eredményes hallgatói viselkedésről. Így miközben a tárgyak meghirdetése az egyetemi szabályoknak teljes mértékben megfelelt, tartalmazta a tematikákat, sőt az elektronikus tanulmányi rendszerben külön figyelemfelhívást is kaptak az egyes tárgyokról azok a hallgatók, akik felvehették őket, a válaszadók mégis 3,3-4,1 közötti értéket adtak a kurzusok meghirdetési módjára. Minden bizonnyal általánosítható tapasztalat, hogy a választható tárgyakra vonatkozó információkat és eljárásokat a hallgatók igényeihez kellene közelíteni, de az is lehet, hogy csak a meglévő, de nem kellően ismert információs lehetőségeket kellene jobban megismertetni a hallgatókkal. Mindenesre ez a témakör az oktatás minőségbiztosításának fontos érése, így érdemes lenne alaposabban megvizsgálni és változtatni. A Közösségi munka a gyermek- és ifjúságvédelemben kurzust nem az egyetemi rendszerben, hanem szakmai továbbképzési tanfolyamként szerveztük meg, így a szervezésre vonatkozó információk a kellő áttétellel és nem közvetlenül vethetőek egybe a többi kurzusról kapott válaszokkal.

A következő kérdés elemzését önmagában is lényegesnek tartottuk, mivel ez az a kérdés, amelyik a vizsgálat fókuszában áll. Ebből kaphattunk visszajelzést arról, hogyan ítélték meg a hallgatók: új ismereteket tartalmazó kurzuson vehettek-e részt, új volt-e számukra is a közvetíteni kívánt szemlélet. Mindemellet harmadik elemként az interprofesszionalitás alapjait képező tudásra kérdeztünk rá, a más szakmáról szerezhető ismeretekre.

2. számú ábra: A kurzus során közvetített korszerű, interprofesszionális szemléletmód és ismertek (az egyes kurzusok értékelés során kapott átlagok ábrázolásával)

Az ábráról is jól szembetűnik, hogy a kurzusok ismeretközlő funkciójuknak jól megfeleltek. Csupán egyetlen kurzus esetében nem a legkedvezőbben értékelt szempont a három fenti táblában összehasonlított szempont közül. Ez a kurzus a Korszerű életminőség, ahol nem sokkal marad alatta az új szemlélet közvetítésének, amely szintén fontos célkitűzése volt a moduloknak. A más szakmákról kapott információ ennél kedvezőtlenebb megítélés alá esett egyetlen kurzus kivételével. A Közösségi munka gyermek- és ifjúságvédelemben továbbképzési tanfolyam esetében markánsan kiemelkedik a többi közül 4,5 feletti átlagos értékkel. Ez nagyon jelentős tényező, hiszen az interprofesszionális szemléletmód közvetítéséhez lényeges az együttműködésben érintett szakterületek munkájának megismerése. A kérdőívben nem kutattuk ennek okait, hogy a kurzus tartalma és jellege mennyire befolyásolja az egyes szempontok megítélését, így e tekintetben csak feltételezésekbe bocsátkozhatunk. Ennek során abból a tényből indulunk ki, hogy az interprofesszionális gyakorlati megvalósulása is jelentős eltéréseket mutat a különböző szakterületek esetében. A gyermekvédelemben lényegesen elfogadottabb és gyakorlatban is tetten érhető az interprofesszionális munka, míg az egészségügy hierarchikus rendszerébe továbbra is nehezen illeszthető. Összefüggés kereshető ily módon a tárgyak tartalmával, hiszen azokban az esetekben, ahol az elméletek dominanciája figyelhető meg (Emberi és szociális jogok), ott nehezebben értelmezhető a más szakmákról közvetített információ kérdése. Mindemellett fontos végiggondolni azt is, hogy kellő hangsúllyal foglalkoztunk-e meg, hogy egy-egy adott tudástartalom mely szakmához sorolódik. Az alkalmazott oktatási módszerek során érdemes arra is figyelemmel lenni, hogy érvényesül-e már szakmai

Kányai Róbert
Ráczné Németh Teodóra

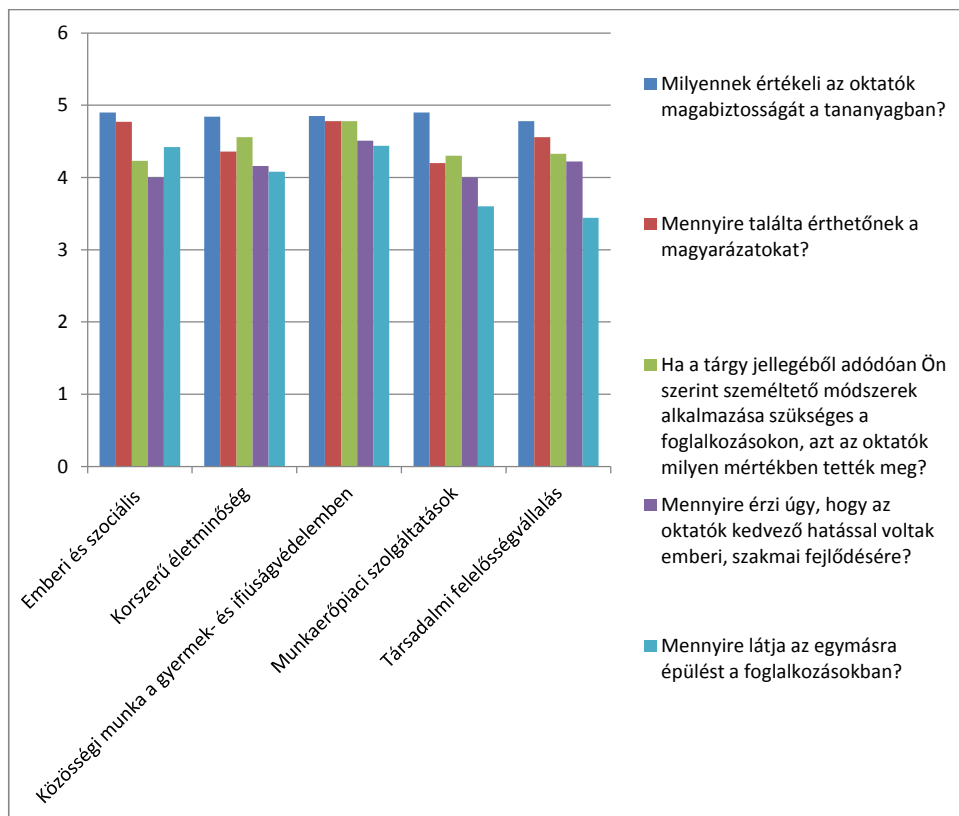
heterogenitás a kurzus résztvevői között, lehet-e ezt tapasztalati alapú együttes – egymástól tanulásban kamatoztatni, ami hatékonyan segítheti az interprofesszionális munkához szükséges más szakmákról szerzett ismeretek elsajátítását. A fókuszcsoporthoz interjúban felvetették a hallgatók, hogy a szakmaközi tanulás erősítése érdekében szerencsés lenne, ha a kurzusoknak többes vezetése lenne, oktatói oldalon is megjelenne minden érintett szak, így a tanári munkában kiegyensúlyozottabban jelenhetnének meg a különböző szakmák szempontjai és ismeretei. A megvalósult kurzusokon szerzett tapasztalataikat összehasonlítva, a más szakmákról való ismeretszerzésre azokat az órai feladatokat tartották legalkalmasabbnak, melyek megoldása során a Korszerű életminőség kurzuson különböző szakok hallgatóinak vegyes csoportban kellett valamilyen esetet elemezni, kezelési lehetőségeket kidolgozva.

A tanfolyam kapta a három szempont alapján a legjobb és egyben legkiegyenlítettebb értékelést. Más szempontok súlyát nem lekicsinyelve azt is láthatjuk, hogy egy relatíve szűk, mindenestre jól lehatárolt terület gyakorló szakemberei szükségletei kielégítésére pontosabban lehet képzési programot célozni, mint különböző szakos egyetemisták számára. Más szempontból nézve: a szemléletformálásra nagyobb a lehetőség az egyetemi oktatásban, mint konkrét és mély ismeretek szerzésére a társszakmákról, más csak azért is, mert nem csak a szociális munkát oktatjuk általános igénnyel, de például az ápolást és más szakmákat is, így a saját szakmán belül is kérdéses, hogy hány részterületen tudnak a hallgatók egészen konkrét ismereteket szerezni, illetve ez hogyan lenne kiválasztható, hogy más szakmák mely konkrét ismereteit kellene megtanulniuk a hallgatóknak.

Összességében pozitívnak mondható az a tény, hogy a hallgatók is jól érzékelték és megértették a közvetíteni kívánt tartalmi és szemléletbeli újdonságot. Az ismeretek újszerűsége szembetűnő volt számukra. Mint az ábráról leolvasható, két kurzus esetében alig látható eltérés a két kérdésre kapott válaszok átlaga között. Ezt megerősítette a kurzusok egyenkénti vizsgálata, amiből jól láhattuk, hogy az értékelések szórása is egyenletes, nincsenek jelentős megítélésbeli különbségek.

Azt is fontos megjegyezni az elemző munka során, hogy a skálán kapott értékek harmonizálnak a szöveges válaszokkal is. Ez azt is mutatja, hogy a kérdőív kitöltői alaposan átgondolták véleményüket.

A következő kérdésblokkban az oktatók munkájával való elégedettségre voltunk kíváncsiak. Kértük, értékeljék az oktatók felkészültségét, a tudásátadás módját, az érthetőséget, és lényeges szempontként a hallgató személyes, szakmai fejlődésére adott hatás megítélését.

3. számú ábra: Az oktatók munkájával való elégedettség mértéke

Oktatói szempontból pozitív visszajelzés, hogy magabiztosnak értékelték a hallgatók valamennyi tárgy oktatóit. Ez természetesen azért is fontos, mert elkötelezettséget és tartalmi bizonyosságot sugall.

A magyarázatok érthetősége már valamivel alacsonyabb átlagos értéket mutat, de még mindig 4 egész feletti átlagokat láthatunk. Itt is valószínűsíthető, hogy a megítéléskor szerepet játszik az oktatási módszer újszerűsége is. Ugyanakkor arra is fontos nagyobb hangsúlyt fektetnünk, hogy egy-egy témakör megértésének kontrollálása megtörténjen.

Ugyancsak pozitív visszajelzést kaptunk a szemléltető módszerek alkalmazási relevanciájára, amelyek közül két kurzus kiemelkedően jó értékelést kapott (Korszerű életminőség, Közösségi munka a gyermek- és ifjúságvédelemben). Ebből fontos, hogy a kiválasztott módszerek többségükben segítik a közvetíteni kívánt tudás, ismeret megértését és elsajátítását. Továbbgondolásra érdemes, hogy mely pontokon lehet még fejlesztési lehetőségeket találni.

Megjegyzés [T2]: Zavaró, hogy a 6-os értékig rajzolta meg a program a táblázatot, miközben 5 a maximális érték. Szerencsés lenne ha a másik két táblázatot követve ebben is 0,5-es rács lenne. Kérlek, ezt mindenképpen gyógyítsátok meg az eredetiben és illesszék be újra!

Az öt kurzus esetében egyöntetűen megállapítható, hogy az oktatók egyénre gyakorolt hatása jónak mondható. Ez 4-es átlaghoz közeli értéket jelent valamennyi tárgy esetében, jelentős eltérés nem mutatkozik.

A foglalkozások egymásra épülése már szórta meg a megítélés alá esett az egyes kurzusok esetében. Három kurzus (Emberi és szociális jogok, Korszerű életminőség, Közösségi munka a gyermek- és ifjúságvédelemben) 4-es átlag feletti értéket kapott, azonban két kurzus esetében ez 3,5 körüli átlagértéket láthatjuk. A foglalkozások felépítése a tervezett tematikákban mutatja azt az egymásra épülést. A megítélések okait nem kutattuk kérdőívünkben. Azt feltételezzük, hogy ebben szerepet játszik az is, hogy a hallgató mennyire érzi kielégítettnek saját igényeit, kapott választ kérdéseire. Lehet, hogy a kurzusok időkerete és tervezett tartalma nem volt teljes összhangban. Az oktatóknak is új több szak hallgatóinak interprofesszionális oktatása, így saját tapasztalatainkat mindnyájunknak fel kell dolgoznunk.

Az értékelés fontos része három nyitott kérdésünk, amelyek egyrészt a tanultak kontrollját is magukba foglalják, másrészt pedig a további lépések meghatározását segítik.

Egyik kérdésünk az interprofesszionális megértését célozta. A kurzusok egyik lényeges eleme volt az interprofesszionális szellemiség közvetítése, társszakmák képviselőivel való közös gondolkodás elősegítése, különös tekintettel az egészségügy és szociális ellátás határterületére. A kapott visszajelzések alapján egyértelműen elmondható, hogy ez a tevékenység sikeres volt. Kurzusonként más-más elemet emeltek ki a válaszadók, de számos olyan lényeges tartalmat fogalmaztak meg, amely azt mutatja, hogy valóban sikerült megérteni, és adott esetben gyakorlati helyzetekre is átültetni az interprofesszionális szemléletet. Kiemelkedő e téren a Közösségi munka a gyermek- és ifjúságvédelemben kurzus, ahol nemcsak a megértésre vonatkozóan fogalmazták meg gondolataikat a hallgatók, hanem a gyakorlati alkalmazhatóságról, hasznosságról is szóltak. A Korszerű életminőség kurzuson a tapasztalati úton történő tanulás, egymás megismerése elindította a hallgatókat azon az úton, ami a későbbiekben hatékonyabb, komplexebb megoldási alternatívák keresését és kidolgozását teszi lehetővé számukra. Ezt sokan meg is fogalmazták arra a kérdésre adott válaszaikban, hogy: Mit tudnak hasznosítani a tanultakból a későbbiekben? Az Emberi és szociális jogok esetében a hallgatók számára már nehezebben volt értelmezhető, hogy a jogelméletben hogyan jelenik meg az interprofesszionális. Inkább tudtak a téma nemzetköziségére fókuszálni, a különböző professziók együttműködési lehetőségeit kevésbé találták meg. Ez a kurzus témája alapján érthető, hiszen elméleti tárgyról lévén szó nagyon nehéz megtalálni azokat a pontokat, ahol a gyakorlati interprofesszionális együttműködés lehetősége kínálkozik. A hazai jogalkotási gyakorlat keretei között nem könnyű feladat szakmaközi együttműködésre példákat találni, hiszen ezt jogrendszerünk még csak nem is támogatja, nem hogy nem ösztönzi.

Úgy látjuk, a válaszolók leginkább akkor mutatták meg, hogy ráéreztek a közvetíteni kívánt szemléletmód lényegére, amikor azt a kérdésünket választották meg, miszerint: „Kérem, fogalmazza meg, hogy mi az, amiről úgy érzi, hogy a későbbiekben használni tudja munkája, tanulmányai során”. A megfogalmazott gondolatok továbbfejlesztései az előző kérdésre adott válaszoknak, amik arról szólnak, hogy lényegi elemeket sikerült megragadniuk, és bátran

alkalmaznák azokat gyakorlati helyzetekben. Ezzel nagyon fontos célkitűzést látunk teljesülni: ne csak tisztán elméleti tudással gyarapodjanak, hanem annak gyakorlatbéli integrálásának lehetőségével is foglalkozzanak. A visszajelzések alapján ez megvalósult, és vélhetően a későbbi évek során képesek lesznek e téren továbbfejlődni. Valamennyi kurzus esetében elmondható, hogy a hallgatók értékelése szerint a jövőben jól hasznosítható tudásanyagot közvetített. A tartalmi elemekre vonatkoznak különbségek. Volt olyan, ahol a tudástartalom korszerűségét hangsúlyozták, aktualitását, de volt olyan, ahol gyakorlati hasznosulását emelték ki.

A harmadik kérdés pedig arra vonatkozott, hogy miről szerettek volna még hallani a kurzus keretei között. Ebben viszonylag kevés hiányosságot jeleztek a hallgatók. Többen megfogalmazták, hogy terepgyakorlaton is jó lett volna részt venni. Volt, aki a fogalmi definíciókat tartotta kevésnek, más számára még több megoldási alternatíva megismerése lett volna hasznos. Akadt olyan hallgató is, aki szívesen vett volna európai kitekintést is adott témához kapcsolódóan. Természetesen ez is eltérő képet mutat a különböző kurzusok esetében.

Természetesen a kívánságok többsége illeszthető a kurzus tematikájába, de csak a rendelkezésre álló időkeretek függvényében.

Megjegyzés [T3]: Kérdőív szerinti sorszámot használjuk, kérem!

Javaslatok a kurzusok fejlesztésére vonatkozóan

Megjegyzés [T4]: Én ezt tenném a legvégére, elé hoznám az összegzést, úgy lenne egyenes az idővonal.

Már a kurzusok meghirdetésekor érdemes nagyobb hangsúlyt fektetni a szokásostól való eltérésre. Ebben fontos azt kiemelni, hogy a hallgatói igényesség növelése is cél lehet e téren, hiszen a kurzusválasztás előfeltételeként kellene jelen lenni a megfelelő tájékozottságnak. Ez már egy magasabb fokú motivációt is jelentene, ami szintén növelheti az oktatási hatékonyságot. A szabadon választható kurzusok egyik funkciója, hogy a hallgatóknak keretet adjon egyéni érdeklődésük és ambícióik szerint differenciált tanulásra. Ebből a szempontból is ajánlani kellene ezeket a kurzusokat, azoknak a hallgatóknak, akiknek nem csak a formai követelmények minimális teljesítésével való diplomaszerzés, hanem az értelmiségivé válás a célja.

A képzési folyamatban szerencsés külön foglalkozni a metodikai elemekkel. A hallgatók jelentős része korábbi élete során nem tanult olyan módszerekkel, amelynek a szociális munkások képzésében szokásosak, és amiket ezeken a kurzusokon is használtunk. Célszerű több időt szánni arra, hogy minden résztvevő számára világossá váljon, hogy az alkalmazott módszert miért választottuk egy-egy adott témához. Fontos a visszacsatolás a sajátélmény alapú ismeretszerzés során, megfelelő időben és módon.

Az újszerűségből kiemelendő az együttes és egymástól tanulás technikája. Különösen fontosnak tartjuk a módszert, hiszen a későbbi professzionális tevékenységük során itt alapozható meg az interprofesszionális igénye. Ezért is tartjuk különösen pozitívnak azt, hogy a nyitott kérdésekre egyértelműen azt választották, a jövőben alkalmazni kívánják a módszert munkavégzésük során is.

Megjegyzés [T5]: Én ezt inkább így írnám, de vitaképes vagyok: hiszen itt alapozhatóak meg a szakmai készségek és igények arra, hogy a majdani szakmagyakorlás során képesek és motiváltak legyenek a mai hallgatók interprofesszionális együttműködésre.

A szemléltető eszközök alkalmazása kiemelt szerepű ezeken a kurzusokon de itt is nagyon fontos, hogy folyamatos visszajelzést szerezzenek az oktatók az alkalmazott eszközök érhetségéről. E terület már szorosan kapcsolódik a megértés kontrolljához, amire a szűkös időkeretek között is érdemes nagyobb hangsúlyt fektetni.

A nyitott kérdések válaszai között fontos visszajelzés volt, hogy a fogalmi definíciók és külföldi példákkal történő összevetés időkereteit tágították volna a résztvevők. Itt egyfelől a kívánságoknak direkt módon megfelelő időkeretnövelés lehet megoldás, másfelől viszont az irodalomajánlás erősítés az otthoni elméleti felkészülés elvárásának megfogalmazásával és számonkérésével kombináltan hatásos eszköz lehet.¹

Fontosnak tartjuk, hogy bármely módosítás ne a meglévő, pozitív megítélés alá eső tartalmak, módszerek rovására történjen, hiszen azt is látnunk kell, hogy összességében nagyon sok pozitívumot fogalmaztak meg a résztvevők visszajelzéseikben.

¹ A 2012 őszi félévtől a tanszék egy harmadik megoldással próbálkozik. A Széchenyi Egyetem minden szakján lehetősége van a hallgatóknak felvenni a Mindennapi szociális ismeretek szabadon választható tárgyat, így a szociális ismeretek, az interprofesszionális együttműködés iránt érdeklődő hallgatók ezzel a kvázi alapozó – de formális előtanulmányi kötelezettségként elő nem írt – kurzussal kezdenek ilyen irányú tanulmányaikat.

Összegzés

Összességében elmondható, hogy a projektcélt elértük. A hallgatói elégedettség szempontjából pozitív megítélést kapott valamennyi kurzus. A különböző tárgyak megítélésében markáns eltérés nem mutatkozott, csupán egyes szempontok esetében láthattunk különbségeket. A fő projektcél – korszerű szemléletek, gondolkodásmód közvetítése – meg tudott valósulni. Természetesen minden visszajelzést érdemes alaposan fontolóra venni, és átgondolni a további fejlesztési lehetőségeket. Az világosan látható, hogy a diákok számára az újdonság meglepő volt ugyan, de hamar sikerült hozzászokni, sőt élvezetessé vált számukra a tanulási folyamat. A későbbi munkájuk során való hasznosíthatóság az egyik legszembetűnőbb pozitívum, a projektcéllal leginkább összecsengő eredmény.

A másik célkitűzés az volt, hogy az ily módon kapott visszajelzések hasznos információkat adjanak a modulok kidolgozóinak a munkák továbbfejlesztéséhez. A kapott visszajelzésekből levont következtetések alapján az oktatók korrigálhatják moduljaikat. Általános érvényű javaslatok is fogalmazódtak meg, de konkrét tartalmi elvárások is, ami mentén folytatható a további munka.